

หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานพยาบาล
ในสังกัดมหาวิทยาลัย

จัดทำโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์ธนนิตย์ ลีรพันธ์
เลขประจำตัว ๖๗๑๒๑๕

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอบรมหลักสูตร
“หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ ๑๒

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

ในปัจจุบัน การบริหารงานในระบบบริการสุขภาพทุกภาคส่วนมองเห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นหลักในการบริหารองค์กร ด้วยเหตุเพราะหลักการดังกล่าวช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลโดยสถาบันพระปกเกล้ามีองค์ประกอบ ๖ หลัก อันได้แก่ หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) หลักนิติธรรม (Rule of law) หลักคุณธรรมจริยธรรม (Virtue and Ethics) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) และหลักความคุ้มค่า (Value for money) การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านบริการสุขภาพนั้น นอกจากมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพการรักษาแล้ว ยังต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ตลอดจนคุณภาพของการให้บริการด้วย เพราะความคาดหวังของผู้รับบริการคือการบริการที่มีคุณภาพและต้องการรักษาสิทธิของตนเอง ดังจะเห็นได้จากสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่มีการร้องเรียนสถานพยาบาล เช่น เจ้าหน้าที่พูดจาไม่สุภาพ ถูกแฉงคิว รอคิวนาน ให้บริการล่าช้า พยาบาลมีพฤติกรรมบริการที่ไม่เหมาะสม หรือเจ้าหน้าที่ทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างยาและเวชภัณฑ์เป็นเหตุให้มีการฟ้องร้องหรือร้องเรียนเกิดขึ้น เป็นต้น

ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจประเด็นการศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานพยาบาล ในสังกัดมหาวิทยาลัย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษากรณีของศูนย์ศรัทธาพัฒนา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถานพยาบาลที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัย มีสถานะเป็นหน่วยงานของส่วนงานวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการภายในเป็นไปด้วยความคล่องตัว ทั้งเรื่องการบริหารด้านการเงิน การงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล มีกฎระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยสภามหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการศูนย์ศรัทธาพัฒนา มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ทั้งยังมีอำนาจในการออกประกาศ ตลอดจนแนวปฏิบัติต่างๆ เพื่อใช้บริหารจัดการภายในได้เอง เพราะฉะนั้นแล้ว ในการบริหารงานจึงต้องให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารเป็นสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องเป็นธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำหรับการศึกษาเรื่องของธรรมาภิบาลนั้น นอกจากผู้ศึกษาจะศึกษาในหลักการว่าหลักธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบอะไรบ้างแล้ว ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เรื่องของการนำธรรมาภิบาลไปใช้จริง เพราะหลักการตามหลักธรรมาภิบาลทั้งหมด จะเป็นกระบวนการนำไปสู่การตัดสินใจ และเป็นกระบวนการที่การตัดสินใจนี้นำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ เพื่อให้เป็นการดำเนินการร่วมกัน และมีการ

ดำเนินการที่มีกลยุทธ์ของการกำกับการทำงานนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางและกำหนดบทบาท ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ว่าองค์กรจะดำเนินการเพื่ออะไร แต่รวมถึงผู้ที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ และต้องมีความสามารถเพียงพออีกด้วย

อนึ่ง การบริหารงานในแต่ละระดับตั้งแต่ระดับบริหาร หัวหน้างานตลอดจนระดับผู้ปฏิบัติงาน ต้องมีความรู้ความเข้าใจ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ว่ามีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการได้หรือไม่ เพื่อให้มีความถูกต้อง ไม่ขัดต่อกฎหมาย ลดความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารหน่วยงานซึ่งเป็นสถานพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบบริหารงานโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการขับเคลื่อน เพิ่มความถูกต้อง เป็นธรรม และโปร่งใสในการดำเนินงาน ทั้งยังลดปัญหาการทุจริตได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งก่อให้เกิดความโปร่งใส รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมาภิบาล ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร

๓. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๓.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักนิติธรรมาภิบาลทั้งในต่างประเทศและหลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย

๓.๒ เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัย

๓.๓ เพื่อเสนอแนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารงานของสถานพยาบาลในสังกัดของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
บทนำ	๑
เนื้อเรื่อง	๓
บทวิเคราะห์	๗
บทสรุป	๑๗
ข้อเสนอแนะ	๑๙
บรรณานุกรม	๒๑

หลักการมาภิบาลกับการบริหารสถานพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ธนิษิต ลีรพันธ์^๑

บทนำ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ทางราชการจัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคของประเทศไทย ตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค พ.ศ.๒๕๐๑ โดยในวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ คณะรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๓^๒ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๓ ให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๑๒ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๐๓^๓ ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงเรื่อยมา เป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๓๐ ในปี ๒๕๕๐ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และต่อมาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑^๔ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑ ให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ซึ่งไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการและกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น ถือเป็น “สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ” หรือที่เรียกกันว่า “มหาวิทยาลัยนอกระบบ” คือ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีการบริหารจัดการอิสระแยกจากระบบราชการ (Autonomous university) และ

^๑ จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาแพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วุฒิปริญญาโท สาขาแพทยศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการแพทย์ การทำวิจัยทางคลินิก Mayo Clinic, USA., ปริญญาโท การบริหารการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ, ปัจจุบันตำแหน่งผู้อำนวยการ ศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ ๐๒๓๘/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๐

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๑ ตอนที่ ๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓

^๓ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า ๓๓ เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๗ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๒

^๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๔๔ ก หน้า ๒๘ ลงวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ความคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งเรื่องการบริหารด้านการเงิน การงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล มีกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดโดยมหาวิทยาลัย เพื่อใช้บริหารจัดการภายในแต่ยังได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (Block grant) ที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปีโดยตรง เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โดยเจตนารมณ์หรือเป้าหมายสำคัญของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ^๕ คือการลดภาระงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลให้การสนับสนุนในรูปงบประมาณแบบวงเงินรวมหรืองบประมาณในรูปเงินก้อน โดยให้สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐสามารถพึ่งพาตนเองได้จากเงินนอกงบประมาณหรือแสวงหารายได้อื่นให้มากขึ้น

แต่เดิมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แต่ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ประเภทกระทรวงของไทย ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัย และการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นั้น มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๕๑ ให้แบ่งส่วนงานดังนี้ (๑) สำนักงานสภามหาวิทยาลัย (๒) สำนักงานมหาวิทยาลัย (๓) ส่วนงานวิชาการ (๔) ส่วนงานอื่น อนึ่ง คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นส่วนงานวิชาการตามประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการจัดตั้งส่วนงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ฉบับลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ดังนั้น ศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถือเป็นหน่วยงานของส่วนงานวิชาการ ตามประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการแบ่งหน่วยงานในส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการอื่น (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ.๒๕๖๗ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๗

การบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ออกโดยแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งการใช้อำนาจบังคับบัญชาของผู้บริหารหน่วยงาน เพราะผู้บริหารบางส่วนไม่เข้าใจหลักนิติธรรมทางบริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง เพราะฉะนั้นการบริหารมหาวิทยาลัยจึงต้องเข้าใจหลักนิติธรรมว่าหมายถึง การตรากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาด่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม และ

^๕ การศึกษาวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันในอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ, รายงานวิชาการสำนักงบประมาณของรัฐสภา ฉบับที่ ๖ ปี ๒๕๖๐

สมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและให้ถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมจึงควรให้ความสำคัญและนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารงานมหาวิทยาลัยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งมีพระราชบัญญัติกำหนดวิธีดำเนินการไว้โดยเฉพาะ

เนื้อหา

ศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^๖ ซึ่งเป็นสถานพยาบาลที่มีพันธกิจให้บริการวินิจฉัยโรคและรักษาโรคเฉพาะทางที่ได้มาตรฐานสากล ภายใต้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ^๗ โดยได้รับความเห็นชอบและอนุมัติจัดตั้งจากสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ ให้เป็นองค์กรในกำกับของมหาวิทยาลัย ภายใต้การกำกับดูแลของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนั้น ศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงถือเป็นสถานพยาบาลที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อทำงานเชิงรุกในการบริการวิชาการถ่ายทอดองค์ความรู้ ตลอดจนเทคโนโลยีและบริการสาธารณสุข เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับส่วนงานและมหาวิทยาลัย ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยโดยให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการอย่างสูงในค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม^๘ ให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการภายในหน่วยงานมากขึ้นนั่นเอง

ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจประเด็นการศึกษาหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษากรณีของศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถานพยาบาลที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัย มีสถานะเป็นหน่วยงานของส่วนงานวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่^๙ ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓^{๑๐} ได้ให้คำนิยาม คำว่า “สถานพยาบาลของทางราชการ” หมายความว่า

^๖ ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานในส่วนงานวิชาการและส่วนงานอื่น พ.ศ.๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖)

^๗ https://sriphat.med.cmu.ac.th/th/vision_mission

^๘ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารหน่วยงานของส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการภายในของมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๕

^๙ ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการแบ่งหน่วยงานในส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการอื่น (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๖๗ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๗

^{๑๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๒๓ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๓

สถานพยาบาลซึ่งเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและให้หมายรวมถึงสถานพยาบาลของมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งศูนย์ศรัทธาพัฒนา เป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการภายในเป็นไปด้วยความคล่องตัว ทั้งเรื่องการบริหารด้านการเงิน การงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล มีกฎระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยสภามหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการศูนย์ศรัทธาพัฒนา มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ทั้งยังมีอำนาจในการออกประกาศ ตลอดจนแนวปฏิบัติต่างๆ เพื่อใช้บริหารจัดการภายในได้เอง^{๑๑} เพราะฉะนั้นแล้ว ในการบริหารงานจึงต้องให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารเป็นสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องเป็นธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิดของหลักธรรมาภิบาลในต่างประเทศและในประเทศไทย

ธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดที่นำเสนอโดยองค์การสหประชาชาติและกลายเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติมากที่สุดแนวคิดหนึ่งในการบริหารงานภาคสาธารณะทั่วโลก ผ่านการผลักดันของธนาคารโลก โดยถูกกำหนดให้เป็นเงื่อนไขของการให้ความช่วยเหลือทางการเงินจากธนาคารโลก ซึ่งประเทศผู้รับ (Recipient countries) จะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม มีการใช้อย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ รายงานเรื่อง Sub-Saharan Africa : From Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เสนอว่าระบบการบริหารภาครัฐต้องยึดหลักธรรมาภิบาล ในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศทั้งหลายควรคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล โดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ซึ่งเป็นองค์การพหุภาคีเพื่อช่วยเหลือด้านการพัฒนา และเป็นหน่วยงานสำคัญในการประสานงานความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาของสหประชาชาติ ได้นิยามคำว่า ธรรมาภิบาล^{๑๒} ว่าเป็นเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการกิจการของประเทศชาติบ้านเมือง หลักธรรมาภิบาลเดิมใช้ในภาคเอกชน เรียกว่า บรรษัทภิบาล (Corporate Governance) เพื่อให้องค์การเกิดประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสังคม โดยเฉพาะให้มี

^{๑๑} ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารหน่วยงานของส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการภายในของมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๑๘

^{๑๒} วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : หน้า ๑๒๓-๑๖๖

การปฏิรูปกฎหมายและระบบบริหารภาครัฐ (ประธาน สุวรรณมงคล, ๒๕๕๘) จากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือวิกฤตต้มยำกุ้ง ประเทศไทยต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คำว่า Good Governance จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทย (ณัฐธา วิจินัยภาค, ๒๕๕๓) ความหมายของธรรมาภิบาล จึงมี ๒ นัย คือ ประการแรก ธนาคารโลกอธิบายว่าธรรมาภิบาล หมายถึง ด้านการบริหารหรือการจัดการของภาครัฐ ซึ่งเป็นความหมายที่จำกัด ประการที่สอง รัฐบาลของตะวันตก อธิบายว่าธรรมาภิบาลเป็นเรื่องทางการเมือง (ลาซิต ไชยอนงค์, ๒๕๕๖) อย่างไรก็ตาม ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารที่ใช้กับอำนาจหน้าที่หรือหลักการทำงาน หากมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ บริหารงานจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๖) อีกมุมมองหนึ่ง ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (Principles) และแนวทาง (Guidelines) ในการปฏิบัติให้เป็นที่ไปตามหลักการที่กำหนดไว้

สำหรับธรรมาภิบาล ในประเทศไทยได้กำหนดไว้ชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่ง กฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของกรมกลไกในการปฏิรูปประเทศและการมี ยุทธศาสตร์ชาติที่จะนำประเทศไปสู่สังคมมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนในการบริหารประเทศ จะต้องอยู่บน พื้นฐานของความร่วมมือของทุกภาคส่วน มีหลักปกครองในระบอบประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักสุจริต หลักสิทธิมนุษยชน หลักธรรมาภิบาล และกฎหมายลำดับรองต่างๆ ซึ่งกล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลที่ หน่วยงานภาครัฐต้องปฏิบัติให้เป็นที่ไปตามกรอบของกฎหมายแต่ละฉบับ ดังนั้น ธรรมาภิบาล เป็นคำที่มาจากคำว่า ธรรม + อภิบาล มาจากภาษาอังกฤษคำว่า Good Governance ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบาย คำว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง วิธีการใช้อำนาจเพื่อบริหารทรัพยากรขององค์กร หนึ่ง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (๒๕๔๒) ได้แบ่ง องค์กรประกอบของธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ออกเป็น ๖ ประการ อัน ได้แก่

๑. หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและกฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่มีมาตรฐานเชิงซ้อน (Double standard) ไม่ให้มีการใช้กฎหมายไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ มีการอบการปฏิบัติที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของ

ประชาชนเป็นกรอบกฎหมายและกฎข้อบังคับที่ต้องเป็นธรรม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อให้สังคมปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ประกอบด้วยหลักการ ๗ ประการ ได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการตรวจสอบอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการ ฝ่ายปกครอง หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลักไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมนี้ จะต้องมีมาตรการเพื่อเป็นการประกันการเคารพและปฏิบัติต่อหลักการความสูงสุดของกฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย มีความโปร่งใสและยุติธรรมในการใช้กฎหมาย การแบ่งแยกอำนาจ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติ ความโปร่งใสของกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมาย

๒. หลักคุณธรรม (Ethics) คือ การไม่ทุจริต ไม่ประพฤติผิดวินัย ไม่กระทำความผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ รวมถึงการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ปลอดจากการคอร์รัปชันหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง การไม่ละเมิดจริยธรรมหรือธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมาย เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส (Transparency) เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ

๕. หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) คือ หลักการสำคัญที่องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะและต่อผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความ

รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖. หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หรือหลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

บทวิเคราะห์

หลักสำคัญของการใช้อำนาจ คือ ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ ความหมายก็คือ หากไม่มีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้อย่างไรย่อมไม่สามารถกระทำได้อันเนื่องมาจาก ๑. กฎหมายเป็นฐานที่มาแห่งอำนาจในการบริหาร หมายถึง เมื่อจะมีการดำเนินการใด ๆ โดยเฉพาะที่จะกระทบสิทธิและเสรีภาพจำเป็นต้องมีกฎหมายให้อำนาจ สังเกตได้ว่าเมื่อจะใช้อำนาจจะขึ้นต้นย่อหน้าว่า “ด้วยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติ...” เป็นต้น ๒. กฎหมายเป็นกรอบในการใช้อำนาจในการบริหาร หมายถึง เมื่อมีฐานที่มาแห่งอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว การใช้อำนาจนั้นต้องอยู่ภายใต้กรอบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น พนักงานมหาวิทยาลัย / พนักงานส่วนงาน ทำผิดวินัย ต้องสอบสวนก่อนเลิกสัญญาจ้างหรือไม่ เป็นต้น

เพราะเหตุนี้ การกระทำทุกอย่างที่หน่วยงานรัฐกระทำแล้วกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจ และการใช้อำนาจนั้นต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจ จะเห็นได้ว่ากฎหมายเป็นทั้งที่มาแห่งอำนาจและเป็นกรอบแห่งการใช้อำนาจ หากบริหารไปแล้วเห็นว่ากฎหมายจำกัดกรอบการบริหารมากเกินไป ต้องดำเนินการเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายก่อน เพราะแท้จริงกฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารงานไม่ควรให้กฎหมายเป็นอุปสรรคแต่ต้องระวังว่าอีกนัยหนึ่งกฎหมายก็เป็นกรอบแห่งการบริหารงานไปพร้อม ๆ กันด้วย トラบเท่าที่กฎหมายยังไม่แก้ไขก็ต้องบริหารงานภายใต้กรอบของกฎหมาย หากจะกล่าวถึงในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยทุกส่วนงานนั้น

การดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารกิจการของหน่วยงาน มหาวิทยาลัยก็ได้ กำหนดให้หน่วยงานให้ความสำคัญและคำนึงถึง^{๑๓} หลักการบริหารงาน ดังนี้

- (๑) ความเสมอภาค
- (๒) ความมีเสรีภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม
- (๓) มาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการอันเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ
- (๔) ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อรัฐและสังคม
- (๕) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการ
- (๖) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย

ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ สำหรับผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหรือของหน่วยงานของส่วนงานวิชาการ จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายและกฎระเบียบ ข้อบังคับที่มีการกำหนดไว้ของแต่ละมหาวิทยาลัยและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องว่าจะให้มี “หน้าที่” และ “อำนาจ” มากน้อยเพียงใด

ฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย จึงมีหน้าที่บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการและของมหาวิทยาลัย โดยมี “สภามหาวิทยาลัย” ทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และ “อธิการบดี” เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย การแบ่งอำนาจออกเป็น ๒ ส่วนเช่นนี้ เพื่อให้มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจ ศูนย์ศรัทธาฯ ก็เช่นเดียวกัน ในบริบทที่เป็นสถานพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัย ได้มีการขับเคลื่อนการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการอย่างไร และหากเกิดกรณีปัญหาว่าหากหัวหน้างานในฐานะผู้บังคับบัญชาของพนักงานในหน่วยงาน ใช้อำนาจบังคับบัญชาในทางที่ไม่ชอบธรรม คือ ให้คุณโดยไม่ชอบ เช่น ส่งเสริมแต่พรรคพวกของตนเอง หรือ ให้โทษโดยไม่ชอบ หรือใช้อำนาจบังคับบัญชาโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดนั้น ทางหน่วยงานมีมาตรการใดในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร เพราะหากไม่มีมาตรการป้องกันอาจเกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นได้

ดังนั้น จากการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีการนำระบบบริหารกิจการ

^{๑๓} พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๔ ก หน้า ๓๐ ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑

บ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หลักนิติธรรมเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของหลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือ “ธรรมาภิบาล” นับเป็นมิติของกระบวนการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐ ในฐานะที่เป็นผู้บริการที่มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ สนับสนุนให้เกิดความอิสระในการบริหารแต่ละระดับมากขึ้น การบริหารงานต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส มีคุณภาพ ระบบธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งขององค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือภาคเอกชน โดยสามารถบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานพยาบาล ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านบริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป

ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยงานในส่วนงานวิชาการหรือส่วนงานวิชาการภายใน พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๑๒ กำหนดให้ผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของหน่วยงาน ดังนั้น ผู้อำนวยการ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารงานมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน รวมทั้งเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจการดำเนินงานของสถานพยาบาล พึงต้องยึดหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการเชื่อถือและยอมรับ

ศุภย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะแพทยศาสตร์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการบริหารงานให้เป็นศูนย์การแพทย์เฉพาะทางที่เป็นเลิศระดับสากล และเป็นหนึ่งในใจของผู้รับบริการได้นำหลักคุณธรรมในการทำงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ประกอบกับการกำหนดค่านิยมขององค์กรจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนต่อวิธีการปฏิบัติงานและอุดมการณ์ที่มีร่วมกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่มีร่วมกันของคนในองค์กรและมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่องค์กรกำหนดไว้ โดยมีค่านิยมหลักเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรของศุภย์ศรีพัฒน์ฯ ได้ยึดถือ มีค่านิยมขององค์กร คือ CQIT อันได้แก่

C : Customer Focus มุ่งเน้นลูกค้าในภารกิจต่างๆ

Q : Quality มุ่งเน้นคุณภาพในทุกพันธกิจ

I : Innovation & Integrity มุ่งเน้นนวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ใช้หลักคุณธรรมในการทำงาน

T : Teamwork มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม

ศูนย์ศรีพัฒน์ฯ ได้มีกระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยปลูกฝังค่านิยมในการสร้างความปลอดภัยของผู้ป่วย (Patient Safety) เนื่องจากความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถานพยาบาลเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับผู้ป่วย ญาติ และบุคลากรทางการแพทย์ทุกฝ่าย เพราะความปลอดภัยสำหรับผู้ป่วยมีความสำคัญในการสร้างความมั่นใจในการรักษาพยาบาลให้แก่ผู้ป่วยและป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วย บุคลากรทางด้านสุขภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพในระบบบริการสุขภาพ เพราะเหตุนี้ บุคลากรทุกคนในองค์กรจึงต้องตระหนักและปฏิบัติตลอดจนสร้างความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรเห็นความสำคัญต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย อีกทั้งศูนย์ศรีพัฒน์ฯ ยังเน้นการสื่อสาร Do's and Don'ts เพื่อให้พนักงานยึดถือปฏิบัติ อย่่างไรก็ตาม ภายใต้การกำกับดูแลองค์กร ผู้อำนวยการซึ่งอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานแล้ว การบริหารหน่วยงานจะมีการกำกับดูแลติดตามโดย^{๑๔}

๑. คณะกรรมการผู้อำนวยการประจำส่วนงาน ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบายของส่วนงานและของมหาวิทยาลัย และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ตลอดจนพิจารณาให้ความเห็นชอบในการดำเนินงานต่างๆของหน่วยงาน

๒. คณะกรรมการบริหารหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่พิจารณาเรื่องต่างๆก่อนนำเสนอคณะกรรมการผู้อำนวยการ พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับงานของหน่วยงานเพื่อให้ผู้อำนวยการรับไปดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน ตลอดจนให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการ

๓. หัวหน้าส่วนงาน (คณบดี) มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินกิจการของหน่วยงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายของส่วนงานและของมหาวิทยาลัย

อีกทั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังกำหนดให้สำนักงานการตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยตรวจสอบการดำเนินกิจการของหน่วยงาน (Internal Audit) อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หรือมากกว่าปีละหนึ่งครั้งก็ได้ ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการบริหารหน่วยงานของส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการภายในของมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๑๙ และศูนย์ศรีพัฒน์ฯ ยังมีการตรวจสอบการดำเนินงานจากผู้ตรวจสอบบัญชีภายนอก (External Auditor) ซึ่งเป็นระบบการกำกับดูแล

^{๑๔} ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารหน่วยงานของส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการภายในของมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๕

องค์กรอีกชั้นหนึ่งด้วย ซึ่งมุ่งที่จะส่งเสริมกลไกการทำงานที่โปร่งใส เปิดเผยและตรวจสอบได้ของทุกหน่วยงาน เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกรวดเร็ว และจัดให้มีระบบการจัดการข้อร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์ศรัทธาพัฒนา โดยคำนึงถึงการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน อันมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้ คำนึงถึงความรวดเร็ว ไม่ล่าช้า เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรและผู้รับบริการ เพื่อให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพการบริหารงานตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงาน การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์และภาระหน้าที่ของศูนย์ศรัทธาพัฒนา

ในเรื่องของการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตนให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๖ วรรคสาม^{๑๕} บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำประมวลจริยธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีมาตรฐานเดียวกันสมควรมีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม กระบวนการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ซึ่งมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒^{๑๖} ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

(๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่

(๓) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

(๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ

^{๑๕} ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ลงวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

^{๑๖} ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๖ ตอนที่ ๕๐ ก ลงวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

(๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว ให้นำหน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับสภาพคุณงาม ความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว

สำหรับหน่วยงานในสังกัดสถาบันอุดมศึกษา มีประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาบุคลากรและผู้ปฏิบัติงานอื่นในสถาบันอุดมศึกษา^{๑๗} และข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยประมวลจริยธรรมผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานจัดทำแนวทางการปฏิบัติตนของผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตามประมวลจริยธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำสำหรับบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและรักษาจริยธรรมอย่างเคร่งครัด อยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนโครงการคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของส่วนงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (CMU-ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามแนวทางการบริหารงานด้านจริยธรรมของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์ศรีพัฒน์ฯ จึงออกนโยบายในเรื่องของจริยธรรมองค์กร โดยได้กำหนดขอบเขตและกรอบการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความมั่นใจว่าผู้ป่วยจะได้รับการดูแลตามบรรทัดฐาน ด้านการเงิน จริยธรรมและกฎหมายรวมทั้งสร้างความมั่นใจว่ามีการปกป้องผู้ป่วยและสิทธิผู้ป่วยได้ตามระบบบริหารโรงพยาบาลในการรักษาพยาบาล ตั้งแต่การรับผู้ป่วย การโอนย้ายผู้ป่วยและการจำหน่าย รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลทางราชการและวิชาชีพที่เป็นอุปสรรคต่อประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้ป่วย เพื่อเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติของพนักงานศูนย์ศรีพัฒน์ฯ อีกด้วย

สำหรับปัญหาเรื่องของจริยธรรมที่บุคลากรมีโอกาสพบ ศูนย์ศรีพัฒน์ฯ ได้มีแนวทางในการช่วยเหลือรวมทั้งให้กำลังใจในการเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักแนวทางที่ถูกต้องทั้งทาง

^{๑๗} ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๙ ตอนพิเศษ ๒๖๙ หน้า ๖๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

กฎหมายและศีลธรรม โดยมีตัวแทนสายปฏิบัติการ ฝ่ายการแพทย์และตัวแทนฝ่ายการพยาบาลในรูปแบบคณะกรรมการฯ เพื่อเข้าประนีประนอมแก่ผู้เสียหายในเรื่องที่ไม่รุนแรงและดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายให้เร็วที่สุด

กรณีเกิดข้อร้องเรียนปัญหาจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับจริยธรรมแห่งวิชาชีพและสิทธิผู้ป่วยของแพทย์ หากเป็นกรณีร้ายแรงจะปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเมื่อมีข้อร้องเรียน ปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับจริยธรรมแห่งวิชาชีพและสิทธิผู้ป่วยของแพทย์ กรอบการบริหารจริยธรรมนี้ ยังช่วยเหลือสนับสนุนบุคลากรวิชาชีพและผู้ป่วย เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย เช่น ความขัดแย้งเกี่ยวกับการตัดสินใจในการดูแลระหว่างผู้ป่วยและครอบครัว ระหว่างผู้ป่วยกับผู้ให้การดูแล รวมถึงความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างวิชาชีพ การช่วยเหลือดังกล่าวมีพร้อมดำเนินการได้ทันที

อย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการดำเนินกิจการของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ป้องกันมิให้เกิดผลประโยชน์ขัดแย้งกับกิจการของมหาวิทยาลัย การทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งหน่วยงานได้มีการนำแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ หรือ ITA มาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานอีกด้วย มีช่องทางในการแจ้งข้อร้องเรียนในเรื่องของการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยเห็นว่าการมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นหลักสำคัญของการประพฤติที่รับรู้ได้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก เป็นจิตสำนึกของบุคคลที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและยอมรับในมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติที่คนทุกคนหรือส่วนใหญ่ยอมรับควรปฏิบัติ โดยมีข้อกำหนดในการปฏิบัติหรือกฎที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามหลักของคุณธรรม โดยสามารถใช้เป็นหลักปฏิบัติให้เหมาะสมกับวิชาชีพ กำหนดมาตรฐานการทำงานในหน่วยงานหรือองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วศูนย์ศรัทธาฯ เป็นองค์กรที่ให้บริการรักษาพยาบาลที่บุคลากรมีความหลากหลายในสาขาวิชาชีพ เช่น วิชาชีพเวชกรรม วิชาชีพพยาบาล วิชาชีพเภสัชกรรม วิชาชีพเทคนิคการแพทย์ วิชาชีพสาขารังสีเทคนิค เพราะเหตุนี้ต้องมีจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นๆ เป็นหลักปฏิบัติในการปฏิบัติงาน

ซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูลธรรมาภิบาลในประเทศไทย^{๑๘} โดยสถาบันพระปกเกล้าพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน ๑๐ ปัจจัย ได้แก่ ๑.ด้านผู้นำ ๒.ด้านนโยบาย ๓.ด้านการสื่อสาร ๔.ด้านทรัพยากรบริหาร ๕.ด้านเครือข่าย/ความร่วมมือ ๖.ด้านกระบวนการบริหาร ๗.ด้านการมีส่วนร่วม ๘.ด้านโครงสร้าง ๙.ด้านวัฒนธรรม/ค่านิยม และ ๑๐.ด้านผู้ปฏิบัติงาน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้นำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างค่านิยมให้กับบุคลากรของศูนย์ศรีพัฒนาฯ ในการให้บริการสุขภาพได้อย่างมีความสุขทั้งผู้รับบริการ ผู้ร่วมงานและผู้ให้บริการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ๖ ประการ ได้ดังนี้

๑. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง จริยธรรมอันพึงมีสำหรับบุคลากรของศูนย์ศรีพัฒนาฯ ซึ่งใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและการให้บริการทั้งทางวาจาและการใช้กิริยาท่าทางเพื่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับ ผู้รับบริการและผู้ร่วมงาน

๒. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ของศูนย์ศรีพัฒนาฯ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการสุขภาพและหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย เน้นหลักนิติธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

๒.๑ บุคลากร ต้องไม่ละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ทั้งสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้รับบริการและสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน

๒.๑ ต้องให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาค กับผู้รับบริการตามหลัก Priority Management

๒.๓ ต้องไม่ทุจริตคอร์รัปชัน หรือหาผลประโยชน์โดยมิชอบในหน้าที่ประจำหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๓. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึงความโปร่งใสในกระบวนการทำงาน บริการสุขภาพและงานบริหารจัดการตามมาตรฐานวิชาชีพ ตามหลักนิติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ในทุกๆ เรื่อง ดังนี้

^{๑๘} การสำรวจข้อมูลธรรมาภิบาลในประเทศไทย : Good Governance Mapping โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร สถาบันพระปกเกล้า ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๒

๓.๑ ความโปร่งใสต่อผู้รับบริการ หมายถึง การที่บุคลากรได้ให้บริการสุขภาพด้วยคุณภาพมาตรฐานตามรอยโรคโดยทัดเทียมกันหรือมาตรฐานเดียวกัน รักษาและเก็บความลับของผู้รับบริการอย่างเคร่งครัด ผู้รับบริการต้องสามารถรับทราบข้อมูลและแนวทางการให้บริการสุขภาพของตนเองได้

๓.๒ ความโปร่งใสต่อการบริหารจัดการยา หมายถึง การที่แพทย์บริหารยาและเวชภัณฑ์ในการรักษาผู้ป่วยด้วยหลักความคุ้มค่าและคำนึงถึงมาตรฐานการรักษาด้วยยาและเวชภัณฑ์นั้น ๆ ตามฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เหมาะสมของผู้รับบริการเป็นหลัก ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือใดๆ กับบริษัทฯ ทุกบริษัทต้องอยู่ภายในขอบเขตเฉพาะด้านวิชาการและการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบข้อบังคับของกฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

๓.๓ ความโปร่งใสในการบริหารจัดการหน่วยงาน หมายถึง การที่ผู้บริหารและหัวหน้างานได้ปฏิบัติตนในฐานะผู้นำ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๖ ประการกับสหสาขาวิชาชีพและผู้ร่วมให้การบริการสุขภาพโดยจะเน้นหลักธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

๓.๓.๑ หลักอุเบกขา คือการที่ผู้บริหารและหัวหน้างานสามารถวางใจเป็นกลางในการบริหารอย่างเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงไปจากมาตรฐานคุณภาพและหลักธรรมาภิบาลของตน ทั้งจากความรัก ความโลภ ความโกรธและความหลงไม่รู้จักจริง รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจ

๓.๓.๒ หลักปิยวาจา คือการที่ผู้บริหารและหัวหน้างานสื่อสารภายในทีมด้วยถ้อยคำสุภาพไพเราะ ด้วยความปรารถนาดี จริงใจและให้เกียรติผู้ร่วมงานในทุกๆ สหสาขาวิชาชีพ

๓.๓.๓ หลักเสียสละ คือการที่ผู้บริหารและหัวหน้างานได้เสียสละเวลาในการนำทีม รวมวิเคราะห์ปัญหา วางแผน แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพรวมทั้งถ่ายทอดความรู้ (sharing information) ให้ทีมบริการสุขภาพและสหสาขาวิชาชีพ

๓.๓.๔ หลักกนิติธรรม ด้านความเป็นธรรมและเสมอภาค คือการที่ผู้บริหารและหัวหน้างานให้ความเคารพต่อความคิดเห็นและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนในสหสาขาวิชาชีพโดยเสมอภาค

๓.๓.๕ หลักการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารและหัวหน้างานมีส่วนร่วมในทีมคุณภาพงานบริการสุขภาพของกลุ่มงาน และได้ช่วยดำเนินงานคุณภาพและคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง

๓.๓.๖ หลักความรับผิดชอบ คือ การที่ผู้บริหารและหัวหน้างานแสดงภาวะผู้นำที่พร้อมรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน ใฝ่ใจและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาของหน่วยงาน

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่ผู้บริหารและหัวหน้างานเป็นผู้ที่รู้จักให้ออกสแก่บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเขามามีส่วนร่วมในงานบริการสุขภาพและงานบริหาร

จัดการตามหลักการระดมสมอง อาทิ เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องร่วมตัดสินใจ การรับฟังข้อมูลความคิดเห็น และคำแนะนำของทีมสหสาขาวิชาชีพ การร่วมวางแผนและการร่วมปฏิบัติตามแนวทางที่ทีมกำหนด ตลอดจนให้ความร่วมมือกับแนวทางคุณภาพที่โรงพยาบาลกำหนด

๕. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึงการที่ผู้บริหารและหัวหน้างาน เป็นผู้ที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมหรือโรงพยาบาล การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง เน้นหลักความรับผิดชอบการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ด้านคลินิก เพื่อส่งเสริมเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์

๖. หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หมายถึงการที่ผู้บริหารและหัวหน้างาน เป็นผู้ ที่คำนึงถึงผลต่อส่วนรวม ในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นหลักความคุ้มค่าเพื่อส่งเสริมเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

๖.๑ การบริหารต้นทุนงานบริการสุขภาพ หมายถึงความสามารถในการให้บริการสุขภาพได้ตามมาตรฐานคุณภาพ ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายด้วยการคำนึงถึงต้นทุนการบริการสุขภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ สามารถใช้ต้นทุนบริการสุขภาพเท่าเดิมแต่คุณภาพบริการเพิ่มขึ้น หรือสามารถใช้ต้นทุนบริการสุขภาพลดลงและคุณภาพบริการเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๖.๒ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด หมายถึง สามารถใช้ทรัพยากรทั้งบุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ ที่มีอยู่อย่างจำกัดร่วมกันเป็นระบบที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ยึดกรรมสิทธิ์ที่มีต่อบุคลากรและทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์สร้างผลงานร่วมกันได้โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้ สามารถทำงานบริการสุขภาพเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีจำกัดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลคุ้มค่า คุ้มทุน ก่อนอุปกรณ์หมดอายุการใช้งาน สามารถใช้ความชำนาญเฉพาะของบุคลากรและพัฒนาบุคลากรร่วมกันได้ด้วยระบบการจัดองค์กรสมัยใหม่

บทสรุป

จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเรามักพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล อาทิ ด้านหลักนิติธรรม เช่น มีการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ด้านหลักคุณธรรม เช่น คนดีมีความรู้ความสามารถขาดการส่งเสริมหรือมีบทบาทในการพัฒนาองค์กร ด้านหลักความโปร่งใส เช่น ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ประชาชนพึงพอใจและสามารถตรวจสอบได้ ด้านหลักการมีส่วนร่วม เช่น ประชาชนผู้รับบริการ ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านหลักความรับผิดชอบ เช่น เจ้าหน้าที่ละเลยต่อการรับผิดชอบในตัวเอง และด้านหลักความคุ้มค่า เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัดและได้ผลลัพธ์ไม่คุ้มค่า หรือไม่มีจิตสำนึกที่ดี

จากการศึกษากระบวนการบริหารสถานพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัยโดยใช้หลักธรรมาภิบาลนั้น ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์แล้วสรุปได้ว่าการจะดำเนินการกิจการใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์องค์กรต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยการบริหารงานของผู้บริหารจะต้องมีมุมมองเชิงระบบ (Systems perspective) สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงของทั้งภายนอกและภายใน มีระบบการกำกับดูแลองค์กรที่ดี และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรก็คือความมุ่งมั่นของผู้บริหาร โดยต้องมุ่งเน้นเรื่องของการตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดด้วยตนเอง เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบอันหนึ่งอันเดียวระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน จนถึงระดับพนักงานและทำให้พนักงานได้ทราบว่าผู้บริหารเอาจริงเอาจังและเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาเป็นตัวขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ตลอดจนการส่งเสริมและรักษามาตรฐานทางจริยธรรมในการทำงาน โดยกำหนดกรอบและขั้นตอนในการติดตาม วิเคราะห์ และบริหารตามหลักการทางจริยธรรม เพราะหลักนิติธรรมที่ดีจะสร้างธรรมาภิบาลที่เข้มแข็ง และธรรมาภิบาลที่เข้มแข็งจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วย เพราะหลักนิติธรรมและหลักธรรมาภิบาลมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างแยกจากกันไม่ได้ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานจะทำให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีผู้รับบริการหรือองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์กร เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กรเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานและการทำงานในองค์กร ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริตความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่จะได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานจะเกี่ยวข้องกับ ผู้รับบริการโดยตรง การสร้างฐานข้อมูลเพื่อให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส การสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาแพลตฟอร์มแจ้งเหตุให้ช่วยกันเฝ้าระวังเป็นสิ่งที่องค์กรต้องดำเนินการ

ด้วยเหตุนี้ ในการปฏิบัติงานบุคลากรทุกระดับจะต้องศึกษางานของตนว่าต้องปฏิบัติตาม กฎหมายหรือกฎระเบียบภายในใดบ้าง อีกทั้ง ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือนโยบายภายในองค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้อง ตลอดจน ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด คำสั่งอำนาจในการอนุมัติ การมอบอำนาจ ขอบเขตอำนาจในการ ปฏิบัติงานของตนอย่างเคร่งครัด โดยหากพบการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต้องแจ้งข้อร้องเรียนไป ยังช่องทางข้อร้องเรียนขององค์กร หรือหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายให้สอบถาม ผู้บังคับบัญชา หรือสอบถามไปยังฝ่ายกฎหมาย เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำ โดยเฉพาะการ บริหารงานให้คำนึงถึงความสำคัญของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นมาตรฐานและ แนวทางปฏิบัติควบคู่กับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นๆ โดยมุ่งหวังให้บุคลากรทุกระดับ ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ มีภาระรับผิดชอบได้ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม ปลอดภัยจากข้อขัดแย้งของผลประโยชน์ คู่ค้าและกฎหมาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นธรรมต่อ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ เพราะเหตุนี้เอง ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน โดย ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายต่าง ๆ ขององค์กร ทั้งนี้ ขึ้นตอน วิธีการ หลักเกณฑ์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเป็นระเบียบวิธีพิจารณาเบื้องต้นที่จะต้องปฏิบัติเท่านั้น นอกจากนี้ หลักเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยแล้ว การใช้ดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาและผู้บริหารยัง ต้องอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมทางบริหาร เพื่อให้การบริหารงานและดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานชอบด้วย กฎหมาย เพราะถือว่าเป็นการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาภายใต้กฎหมาย ไม่ใช่ปกครองตามอำเภอใจหรือ ตามอำนาจของตนเอง อย่างไรก็ตามยังจะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและความยุติธรรมรวมทั้งมีความ รับผิดชอบและรวดเร็วอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการให้บริการด้วยความ เป็นเลิศ ตลอดจนการยึดมั่นต่อคุณภาพและความปลอดภัยเป็นเป้าหมายสูงสุดขององค์กร วัฒนธรรม องค์กรที่มุ่งเน้นด้านงานบริการเป็นรากฐานของการให้บริการดูแลคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับความ ต้องการของผู้รับบริการโดยทุกแง่มุมของงานระดับปฏิบัติการต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อส่งมอบ บริการที่ดีที่สุด และสร้างความประทับใจเชิงบวกให้แก่ผู้เข้ารับบริการ จึงขอเสนอแนะแนวทางในการ ปฏิบัติงานให้หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการเพื่อให้องค์กรขับเคลื่อนการบริหารงานโดยใช้หลัก นิติธรรมในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการบริหารงานตามหลักนิติธรรมจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพด้านความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย และด้านความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงาน

๑. ควรจัดอบรมหลักธรรมาภิบาล ให้แก่บุคลากรในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และจัดอบรม หลักธรรมาภิบาลให้แก่บุคลากรใหม่ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลของ บุคลากรและนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ควรสนับสนุนและส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกระดับในการใช้หลัก ธรรมภิบาลในการปฏิบัติงานทุกภารกิจโดยยึดประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หากเป็นงานที่ เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรเน้นความสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิบาลโดยเฉพาะหลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรม จริยธรรม

๓. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายผลักดันให้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส (Open Data และ Open Government) นำเทคโนโลยี Open Government มาเสริมความโปร่งใสให้กับหน่วยงาน โดยการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลและการเปิดชุดข้อมูลของหน่วยงานที่ทำให้เข้าถึงได้แบบ Open Data ทำให้ผู้รับบริการทุกคนเข้าถึง วิเคราะห์และสะท้อนเสียงกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุง พัฒนาต่อไป ซึ่งจะเป็นอีกประเด็นที่มีความเข้มแข็งและสามารถทำได้ทันทีโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการมีส่วนร่วมของบุคลากร

๔. ด้านการมีส่วนร่วม ต้องมีการเพิ่มการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของ บุคลากรเพื่อเป็นแนวทางและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้มีความต่อเนื่อง การเปิดโอกาส ให้บุคลากรโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการให้องค์ความรู้ (Knowledge Management) เพื่อติดอาวุธให้เกิดความเข้าใจควบคู่ไปกับการสร้างพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้

บุคลากรคนรุ่นใหม่เป็นเครือข่ายเฝ้าระวังที่มีศักยภาพ มีพลังและมีส่วนร่วมผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้จริง

๕. ผู้บริหารกับบุคลากร ควรกำหนดกรอบการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่สามารถกำกับติดตามได้ (Accountability Framework) โดยมีการแบ่งหน้าที่ พร้อมตกลงเป้าหมาย ลำดับความสำคัญ และประเด็นที่มุ่งเน้น เพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง เพราะกระบวนการนี้เป็นวิธีการทำงานที่ทำให้บุคลากรทุกคนรู้ว่าใครกำลังทำอะไร ทำได้ดีแล้ว ยังต้องแก้ไขหรือกระตุ้นให้ดีขึ้นได้อีกอย่างไร

๖. หน่วยงานต้องหมั่นทบทวนกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติที่ไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรค พร้อมปรับปรุงให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารหน่วยงานของส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการ
ภายในของมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๕

ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง การจัดตั้งส่วนงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๐

ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการแบ่งหน่วยงานในส่วนงานวิชาการและส่วนงานวิชาการอื่น
(ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๖๗ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๗

ประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานในส่วนงานวิชาการและส่วนงานอื่น พ.ศ.๒๕๕๘
(ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖)

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยประมวลจริยธรรมผู้บริหารและปฏิบัติงานใน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๖

ปิยากร หวังมหาพร (๒๕๖๒).การสำรวจข้อมูลธรรมาภิบาลในประเทศไทย : Good Governance .สถาบันพระปกเกล้า
https://sriphat.med.cmu.ac.th/th/vision_mission